

RESSENYA A FREDERIC APARISI ROMERO I DANIEL MUÑOZ NAVARRO (EDS.), *ELS REGISTRES NOTARIALS DE MIQUEL LLAGÀRIA*. SUECA, 1541-1552, VALÈNCIA, PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA (FONTS HISTÒRIQUES VALENCIANES, 53), 2012, 600 pp. ISBN: 978-84-370-8882-2; & RICARD JORDI BAÑÓ I ARMIÑANA (ED.), *UN NOTAL ALCOIÀ DELS ANYS 1296-1303*, BARCELONA, FUNDACIÓ NOGUERA, (ACTA NOTARIORUM CATALONIAE, 25), 2013, 568 pp. ISBN: 978-84-997-5415-4.

REVIEW TO FREDERIC APARISI ROMERO AND DANIEL MUÑOZ NAVARRO (EDS.), *ELS REGISTRES NOTARIALS DE MIQUEL LLAGÀRIA*. SUECA, 1541-1552, VALÈNCIA, PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, 2012, 600 pp. ISBN: 978-84-370-8882-2; & RICARD JORDI BAÑÓ I ARMIÑANA (ED.), *UN NOTAL ALCOIÀ DELS ANYS 1296-1303*, BARCELONA, FUNDACIÓ NOGUERA, (ACTA NOTARIORUM CATALONIAE, 25), 2013, 568 pp. ISBN: 978-84-997-5415-4.

VICENT BAYDAL SALA
 vicent.baydal@history.ox.ac.uk

Corpus Christi College, University of Oxford

La publicació d'uns pocs volums notarials entre les desenes de milers que es conserven en els arxius públics i privats valencians podria semblar intranscendent. No ho és en absolut, sinó tot el contrari, quan aquesta tasca és pionera i enceta una via que pot encoratjar noves edicions, estudis i recerques. Això és el que han fet Frederic Aparisi i Daniel Muñoz, per un costat, i Ricard Bañó, per un altre, que han preparat les primeres edicions de registres notarials fetes al territori valencià: dos rebedors i un baldufari d'un notari de Sueca de mitjan segle XVI i un notal d'un notari d'Alcoi de final del

Ressenya a Frederic Aparisi Romero / Daniel Muñoz Navarro, *Els registres notariais de Miquel Llagària. Sueca, 1541-1552*, València, Publicacions de la Universitat de València, 2012; i Ricard Jordi Bañó i Armiñana, *Un notari alcoià dels anys 1296-1303*, Barcelona, Fundació Noguera, 2013

segle XIII i començament del XIV. Corresponen, per tant, a un perfil geogràfic similar, el de dues viles d'unes 250 cases amb funcions semiurbanes dins del medi rural, però presenten una important diferència cronològica, que segurament ha induït certes disparitats entre tots dos treballs.

El de Ricard Bañó, en primer lloc, es limita bàsicament a l'edició documental, puix la breu contextualització històrica corre a càrrec del prologuista, Josep Torró, i la introducció de l'autor únicament apunta algunes dades, d'una banda, sobre la història de l'arxiu municipal d'Alcoi i la peça documental analitzada, i, d'una altra banda, sobre certs aspectes cridaners de la informació que conté, com ara el reflex de les guerres coetànies de Múrcia o la presència de dos testaments notables: el del cavaller Pedro Garcés de Masones i el d'Albert Lavània, fill d'un jutge de la cancelleria reial de Jaume I. Aquesta parquedat analítica queda àmpliament compensada pels índexs toponímics i antroponímics inclosos i pels registres de tots i cadascun dels 909 documents que presenta el notari, probablement pertanyent al notari Pere Miró. Així mateix, la pròpia singularitat de la conservació de la peça, gens habitual per a una època tan primerenca, convida a una utilització reiterada i profunda per part dels investigadors que es dediquen a aquell període, més enllà dels possibles estudis introductoris que pogués haver acomplert l'editor. No debades, així es podrà fer fàcilment, gràcies a la consulta digital del volum que proporciona l'espai web de la Fundació Noguera, que n'és l'editora.

El cas de l'obra de Frederic Aparisi i Daniel Muñoz, dins de l'activa col·lecció de Fonts Històriques Valencianes del Servei de Publicacions de la Universitat de València, és diferent. Els fons notariais valencians del segle XVI no són excepcionals, sinó abundantíssims, i, per tant, els editors han hagut de realitzar una selecció curiosa, en funció d'un objectiu determinat. Aquest ha estat el d'analitzar el paper d'un notari modest dins d'una comunitat rural, en contrast amb els casos més coneguts de notaris que treballaven per a les elits o en grans ciutats. Això s'ha traduït, en conseqüència, en un sòlid estudi previ, d'un costat, sobre el notariat com a grup social, i, d'un altre costat, sobre les relacions socials i econòmiques que articulava el notari en qüestió, Miquel Llagària. Així, els registres que editen, un rebedor de 1541 a 1550, un altre de 1552 i un baldufari o índex d'actes jurídics de 1551 a 1561, assenyalen que Llagària inicià el seu ofici a la ciutat de Xàtiva, però, mancat de negoci, acabà instal·lant-se a Sueca, on exercí una activitat discreta, complementada amb desplaçaments a les poblacions del voltant, especialment Riola. Els seus clients eren, principalment, camperols i artesans que acudien a ell per tal de tancar compravendes i arrendaments, atorgar poders i procuracions, pactar capítols matrimonials, fer testaments i, sobretot, cancel·lar deutes o contraure petits préstecs. Més de la meitat dels 561 documents editats corresponen a aquests dos darrers tipus d'operacions, dirigides fonamentalment a adquirir cereals, ramats i terres. Tot plegat, l'edició d'Aparisi i Muñoz, que també inclou els índexs toponímics i antroponímics convenients, incentiva la realització d'estudis similars a diferents escales socials, econòmiques i geogràfiques, per tal de comparar situacions diverses.

Ressenya a Frederic Aparisi Romero / Daniel Muñoz Navarro, *Els registres notariais de Miquel Llagària. Sueca, 1541-1552*, València, Publicacions de la Universitat de València, 2012; i Ricard Jordi Bañó i Armiñana, *Un notari alcoià dels anys 1296-1303*, Barcelona, Fundació Noguera, 2013

En definitiva, la tasca iniciàtica en l'àmbit valencià d'aquests tres autors hauria d'indicar un camí a seguir en l'edició de fonts notariais. Tot i que els investigadors continuarem anant als arxius a consultar-les *in situ*, és evident que l'accés immediat que permet la publicació de determinats registres facilita i encoratja la projecció de nous treballs i recerques. L'exemple i la tradició consolidada per la Fundació Noguera i el Col·legi de Notaris de Catalunya, que han editat 26 volums notariais en els darrers 23 anys, així ho demostra.